

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA ILMIY DUNYOQARASHNI FANLARARO SHAKLLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHDA MATEMATIKADAN SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISH

Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi.

Termiz davlat pedagogika institut o‘qituvchisi.

Annotatsiya:

Ushbu maqola bugungi davr ta‘limida ilmiy dunyoqarashni shakllantirish haqida qisqacha yoritilgan. Bunda qo‘yilgan asosiy talab yosh avlodni ilmiy dunyoqarashini va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi darajaga ko‘tarish, tez o‘zgarayotgan dunyoga moslashishni o‘rgatishdan iboratdir. Shu bilan birga o‘quv-tarbiya jarayoniga ta‘limning innovatsion shakllari va usullarini joriy etishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Ilmiy dunyoqarash, aniq va tabiiy fan, intellektual tizim, dars, axborot kommunikatsiyasi.

Hozirgi kunda pedagoglar o‘quv va pedagogic jarayonlarni tashkil etish va boshqarishning innovatsion usullarini bilishi, balki ularni yaratishi zarurligi ko‘zga tashlanmoqda. Yuqoridagilarga qo‘shimcha ravishda bugungi zamon talablari asosida:

- Ta‘lim mazmunini o‘zlashtirilishi asosida yangi va samarali innovatsion texnologiyalarini yaratish hamda joriy etish ko‘nikmasi;
- Zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalana olish ko‘nikmasi;
- Fanga oid electron axborot vositalarini bilish va ulardan foydalana olish ko‘nikmasi;
- Elektron axborot vositalarini yarata olish va ulardan dars jarayonida samarali foydalanish ko‘nikmalarini ham kiritish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Aniq va tabiiy fanlar fani mutaxassislari tabiat va jamiyatning taraqqiyot qonunlarini, ularning o‘zaro aloqadorligi asosida yuz beradigan hodisa va voqealarni o‘rganuvchi fanlar erishgan yutuqlardan xabardor bo‘lishi lozim. Chunki, Aniq va tabiiy fanlar fanlar tizimida tabiat va jamiyatning o‘zaro aloqada rivojlanishini majmual, ko‘p qirrali, har tomonlama o‘rganuvchi yagona fanlar tizimidir. Aniq va tabiiy fanlar fanini o‘qitishda, o‘qituvchi nazariy bilimlarni, tabiiy – geograik jarayonlarni ta‘riflar, gipotezalar, isbotlar va xaritalarga asoslangan holda



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ogʻzaki bayon etadi. Talaba esa mavzuni mustaqil oʻzlashtirishi jarayonida egallagan nazariy bilimlarini amaliyotga tadbiiq etishda qiyin sharoitga tushib qoladi. Bu esa oʻz navbatida dars jarayonini samarali tashkil etishni, multimedia vositalari asosida maʼruzalar tashkil etishni rivojlantirishni, elektron darsliklar, electron – oʻquv metodik taʼminot resurslaridan, innovatsion metodlardan oʻquv jarayonida unumli foydalanib, talabalar faolligini oshirishni, ijodkorlik qobiliyatlarini takomillashtirishni talab etadi. Aniq va tabiiy fanlarni oʻqitishda oʻqituvchi davlat va ijtimoiy buyurtmalarni amalga oshirish uchun quyidagi vazifalar:

- Aniq va tabiiy fanlar taʼlimi jarayonida talaba – yoshlarni maʼnaviy – ahloqiy tarbiyalash, maʼrifiy ishlarning samarali shakllari va usullarini ishlab chiqish va joriy etish;
 - Aniq va tabiiy fanlar fanlaridan tashkil etiladigan taʼlim – tarbiya jarayonida innovatsion va axborot kommunikatsiya va texnologiyalaridan foydalanish;
 - Aniq va tabiiy fanlar fanlarini oʻqitishda tayyorgarlikning modul tizimidan foydalangan holda oʻqitish jarayonini jadallashtirish;
 - Xalqning boy maʼnaviy va intellectual merosi va umumbashariy qadriyatlar asosida geografik taʼlimning insonparvarlik yoʻnalishini taʼminlash;
 - Geografik taʼlim jarayonining oʻquv-metodik majmualar va didaktik taʼminotning yangi avlodi silabusni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish;
 - Milliy mustaqillik prinsiplari xalqning boy intellectual merosi hamda umumbashariy qadriyatlar ustuvorligi asosida geografik taʼlimning barcha darajalari va boʻgʻinlarida talaba – yoshlarning maʼnaviy va ahloqiy fazilatlarini rivojlantirish;
 - Aniq va tabiiy fanlar taʼlimi jarayonida talaba- yoshlar ongi va qalbiga milliy gʻoya va mafkurani singdirish, taʼlim muassasalarida mafkuraviy tarbiyani bugungi kun darajasiga koʻtarish;
 - Taʼlim- tarbiya jarayonida taʼlim va tarbiyani uzviylashtirish, fanlar aro integratsiya orqali taʼlim oluvchilarning barkamolligini taʼminlash, huquqiy, iqtisodiy, ekologik va sanitariya-gigienik taʼlimi hamda tarbiyasini takomillashtirish. Mazkur buyurtmalar asosida oliy taʼlim muassasalarida aniq va tabiiy fanlarni oʻqitishda quyidagi zamonaviy yondashuvlar mavjud:
1. Aniq va tabiiy fanlarini oʻqitish jarayoniga tizimli yondashuv;
 2. Aniq va tabiiy fanlarini oʻqitish jarayoniga modulli yondashuv;
 3. Aniq va tabiiy fanlarini oʻqitish jarayoniga innovatsion yondashuv;



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

4. Aniq va tabiiy fanlarini o'qitish jarayoniga talabalar shaxsiga yo'naltirilgan yondashuv. Yuqorida qayd etilgan yondashuvlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun avvalo oliy ta'lim tizimida barcha o'quv fanlari, xususan aniq va fanlardan tashkil etiladigan o'qitish jarayonini ilmiy – nazariy asoslari bo'lgan o'qitish prinsiplari va qonuniyatlarini aniqlashi lozim. 8 Aniq va tabiiy fanlarini o'qitish jarayonida tizimli yondashuv negizida ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari, vositalari va shakllarining uzviyligini ta'minlash yotadi va ta'lim – tarbiya jarayonining mazkur tarkibiy qismlari bir yaxlit tizimini hosil qiladi. Demak, Oliy ta'limdagi o'qitish jarayoni ta'lim mazmuni, o'qitish vositasi, metodlari va shakllarini tashkil qilish ko'p qirrali yagona tizim shaklida amalga oshiriladi, yaxlit tizimni tashkil etadi.

DARSGA QO'YILADIGAN DIDAKTIK TALABLAR:

- ta'limiy va tarbiyaviy vazifalarning birligini ta'minlash;
- dars yaxshi rejalashtirilgan, tayyorlangan, jixozlangan va tashkil etilgan bo'lishi kerak;
- ilmiy va uslubiy jixatdan to'g'ri tashkil etilgan dars tarbiyaviy ta'sir o'tkazadi, ilmiy yo'nalish uchun qulay hisoblanadi, o'quv materiallarini puxta va ongli tarzda o'zlashtirishga, ko'nikmalar shakllanishiga imkon beradi;
- darsning tuzilishi ilmiy jixatdan bir maqsadga va aniq vazifalarni hal qilishga qaratilgan bo'lishi kerak;
- darsga tayyorgarlik ko'rish va uni o'tish chog'ida o'qitish va tarbiyalashga nisbatan zamonaviy psixologik-pedagogik va uslubiy yondashishni nazarda tutish;
- mashgulotlarning turli shakllarini umumsinf, guruxiy va individual qo'shib olib borish;
- dars o'tilishi shakliga ko'ra qat'iy bir tizim bo'yicha olib boriladi: muayyan bog'lanishdan, darsning maqsadlari va vazifalarini belgilashdan, materialni tushuntirish, mustahkamlash va takrorlashdan, uy vazifasini berishdan iborat bo'ladi, darsning kislmlari o'zaro bog'liq bo'lishi va har biri keyingisini tayyorlash uchun asos bo'lishi kerak;
- darsda didaktik tamoyillarni to'g'ri belgilash va o'qitish usullaridan unumli foydalanish zarur;
- ko'rgazmali qurol va texnik vositalardan unumli foydalanishni tashkil etish;
- o'quvchilarning o'quv materialini o'zlashtirishini nazorat qilish;
- darsni oldingi va keyingi o'tilgan mavzular bilan bog'lash;



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

→ o'qituvchilar o'qish-bilish faoliyatining samaraligini o'qituvchining rahbarlik (yetakchilik) roli bilan qo'shib olib borish;

→ darsda o'quvchilarning shaxsiy tajribasiga tayanish.

DARSGA QO'YILADIGAN PSIXOLOGIK TALABLAR:

O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish: masalan, quyi sinfda o'qituvchi ta'limiy suhbat, hikoya usullaridan keng foydalansa, yuqori sinflarda ma'ruza, seminar, muammoli o'qitish va boshqa usullardan foydalanadi;

→ darsda tabakalash tamoyiliga e'tibor berish va uning imkoniyatlaridan unumli foydalanish;

→ tabaqaviy yondashuv vositalaridan va individual tarzda ta'sir o'tkazish usullaridan foydalanish darajasi;

→ o'qituvchi va o'quvchilar jamoasi orasidagi o'zaro munosabat; ta'lim jarayonida o'quvchilarning xotira, qiziqish, layoqat, moyilligiga e'tibor berish va ulardan samarali foydalanish;

→ darsni tashkil etishda o'quvchining individual ish sur'ati, uning fikrlash usullaridagi o'ziga xoslikni hisobga olish.

DARSGA QO'YILADIGAN AXLOQIY - ETIK TALABLAR:

Axloqiy-etik talablar asosan o'qituvchiga taalluqli. Ta'lim muassasasi o'qituvchisi axloqiy, estetik, siyosiy bilimga, g'oyaviy e'tiqodga, ishonchga ega bo'lishi, o'z kasbini, o'quvchilarini va fanini sevishi, nutqiga va tashki ko'rinishiga e'tibor berishi kerak. Bu sifatlar orqali o'qituvchi o'quvchilarni shaxsiy namunasi bilan tarbiyalaydi.

DARSGA QO'YILADIGAN GIGIENIK TALABLAR:

Darsda muayyan gigienik-sanitariya xolat talab qilinadi: sinf xonasining yorug'ligi, o'quv qurollari, jixozlarning o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos kelishi, ko'rgazmali qurollardan foydalanish (jadvallar, rasmlar, diapozitiv, kinofilm) va xokazo.

DARSGA QO'YILADIGAN TEXNIK TALABLAR:

9 Texnika xavfsizligiga rioya qilish, yong'inga qarshi chora-tadbirlarni ko'rish, o'quvchilarning mehnatini muhofaza qilish.



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva B.S., Sadikova A.V., Toshpo'latova M.I. Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish T.: OOO «Jahon - Print», 2011.
2. Jumayev M.E, Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. (O O'Y uchun darslik.) Toshkent. "Fan va texnologiyai" 2005 yil.
3. Jumayev M.E, Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda matematikadan fakultativ darslarni tashkil etish metodikasi. Toshkent. "TDPU" 2005 yil.
4. Norbutayev H.B. Specific features of interdisciplinary integration in teaching natural subjects. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal <https://saarj.com>. Impact Factor: SJIF.Vol.11,10.5958/2249-7137.2021.00766.7. Issue 3, March 2021.- P.1123-1128.
5. Norbutayev Kh.B. Technology of organization of integrated lessons in teaching biology. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (2), 2020. - P. 111-115
6. Narbutayev H.B. Improving the knowledge of ecological content in pupils in interdiscipline for teaching biology. International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECS) DOI:10.9756/INTJECSE/V14I7.110 ISSN: 1308-5581 Vol 14, Issue 07 2022.
7. Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi Factors of Forming the Scientific World View of Primary Class Students. International Journal of Inclusive and Sustainable Education ISSN: 2833-5414 Volume 1 | No 6 | Dec-2022
8. R.D. Norqobilova, S. Xoliyeva. "Eastern Scientists Views on Speech". Web of Scientifical Research Journal. ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 6, June 2022. 1434-1437.
9. Umida Muminova Qarshiyevna ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 9, Sep., 2022 IMPORTANT PROBLEMS OF UZBEK ANONYMITY IN THE WORKS OF KASGHARI. Umida Muminova Teacher of the Department of Theory and Practical of Primary Education
10. Umida Muminova Qarshiyevna in recognition of the paper publication of the research paper on Central Asian Journal of Social Sciences and History Linguistic Views of Mahmud Kashgari. December, Vol. 3 No. 12 (2022): CAJSSH
11. R.D. Norqobilova. "Pedagogical basis of interdisciplinary communication in the educational process". International Journal on orange technologies. www.journalsresearchparks.org/index.php/IJOT e-ISSN: 2615-140|p-ISSN: 2615-7071 Volume: 02 Issue:10|OCT 2020. 108-111.



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

12.R.A.Tagaynazarova. ANALYSIS OF THE PSYCHOLINGUISTIC BASIS OF TEACHING CHILDREN THEIR MOTHER TONGUEPRA International Journal of Research and Development (IJRD) Volume: 5 | Issue: 9 | September 2020 India - Peer Reviewed Journal.

13.Z.A.Abdunazarova. For Publication of Paper Entitled THE PLOT- THE ESSENCE OF ROLE-PLAYING GAMES AND THEIR ROLE IN TEACHING MOTHER TONGUE LESSONS In Volume 3, Issue 5 of Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS) May, 2022.

14. R.D.Norqobilova. "Determining and developing students' mother language ability as a social-pedagogical problem". JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal. Volume 8, Issue 10, Oct., 2022, Published by Novateur Publication, M.S. India. 7-10.

15. P.A.Xoliqova For Publication of Paper Entitled THE SIGNIFICANCE AND PLACE OF USING NATIONAL VALUES IN THE EDUCATION OF THE YOUNG GENERATION In Volume 10, Issue 11, Nov., 2022

16. D.U. Azimova "Abdullah Avloni's Pedagogical Views and its Essence" The American Journal of Social Science and Education Innovations. 2021.

17. D Azimova "The main Peculiarities of web tool 2 during teaching" Academic research in educational sciences, 2021.

18. Zaynab Abdunazarova. WAYS AND METHODS OF USING ROLE-PLAYING GAMES IN MOTHER TONGUE CLASSES FOR THE SOCIALIZATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS. Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 3(12), 85–90. 2022/12/9

19. Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi . ILMIY DUNYOQARASH VA TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH "INTERNATIONAL CONFERENCE ON TEACHING, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES 2023/1"238 -244betlar.

20. Mumunova Umida Qarshiyevna

Mahmud Qoshg'ariyning "Devonu lug'otit turk" asarining pedagogika tarixida tutgan o'rni "TADQIQOTLAR" JAHON ILMIY-METODIK JURNALI (6-son, 2-to'plam) 20.01.2023 YIL, 332-336 bet

21. Olloqulova Farzona Umedillayevna. Tadqiqotchilik faoliyatini shakllantirishning psixologik-pedagogik tavsifi/ Tadqiqotlar jahon ilmiy metodik jurnal/ 6-son 2-to'plam yanvar 2023. 336-339-betlar.



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

22. Toshpo'latova Niyoxon Shavkat qizi. BOSHLANG'ICH SINFLARDA ILMIY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHDA XALQARO BAHOLASHNING O'RNI. / Tadqiqotlar jahon ilmiy metodik jurnal/ 6-son 2-to'plam yanvar 2023. 340-345-betlar.



E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings



E- CONFERENCE
SERIES